înţeleptului şi cumpătatului Mateiu Vodă Basarab. Existenţa acestei nuanţe ruseşti şi în literatura religioasă românească a Ardealului a arătat-o dl Iorga [1].

Şi mai este de remarcat că pribeagul Domn al Moldovei, Gheorghe Ştefan, înainte de a se aşeză la Stettin, a cutrierat Rusia şi Ardealul şi nu-i cu neputinţă să fi ajuns traducerea făcută de popa rusesc cu prilejul acestei pribegii a lui Gheorghe Ştefan (care şi-a adus din Rusia şi o ţiitoare) în Bihor.

Dl Şt. Meteş mai arată că prin Bihor pe atunci s'au mai făcut şi în alte sate (Stracăş, Şiumugiu) astfel de scrieri [2].

Cum să ne lămurim această vioiciune literară românească prin părţile Bihorului? Istoria ne poate da aceste lămuriri.

Domnul izgonit din Muntenia, Constantin-Vodă-Basarab care „ştia şi greceşte, turceşte şi ungureşte, şi-a cumpărat, cu 33 de mii de taleri, în Blaj, la 7 Maiu 1658, prin mijlocirea unui alt pribeag [3] (amintitul Gheorghe Ştefan), de la principele Gheorghe Rákóczi II, cetatea Solyomkő din comitatul Bihorului, de care se ţineau peste 20 de sate româneşti, între care şi Tinodul, unde zideşte o biserică nenorocitul Constantin-Vodă . . ." [4]

Prezenţa cu dărnicie a unui Domn român evident că a avut o influinţă priincioasă asupra mişcărilor sufleteşti ale Românilor de prin acèle părţi şi nu-i decât cu totul firesc că protopopul popa Pătru, preotul bisericii clădite de un Domn român, să fi înjghebat şi copiat cărţi religioase.

Iată, legătura firească a împrejurărilor în care a lucrat cu râvnă protopopul popa Pătru. **Bitay Á.**

Dicţionarul în zece limbi al lui Calepinus şi filologia românească.

Călugărul augustin din satul Calepio (lângă Bergamo, în Nordul Italiei), Ambrosius Calepinus (1435—1511) a scos în 1502 un dicţionar latin, căruia în ediţiile următoare i s'a adăogat rând pe rând câte o nouă limbă, aşa că ediţia din 1585 (Lyon) a ajuns să fie în zece limbi, cuprinzându-se într'însa şi limba ma-

[1] N. Iorga, *Istoria bisericii româneşti* etc. I (Vălenii de Munte 1908), p. 337 şi passim.

[2] *Op. cit.*

[3] Peste puţin erà să vie şi un al treilea: Radu Mihail (Mihnea) din Muntenia.

[4] Meteş, *o. c.*, p. 286.

BDD-A14703 © 1922-1923 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:55:28

ghiară. Pentru filologia maghiară dicţionarul acesta cu tezaurul lui de 25,000 de cuvinte — cu toate numeroasele greşeli de tipar — are foarte mare însemnătate. Cum însă autorul părţilor maghiare: Laskai Csókás Péter (Petrus Monedulatus, dupa moda latinizantă de atunci), ca unul ce învăţase şi trăise în Ardeal — deşi era originar din judeţul Baranya — ştia şi româneşte, şi din când în când face şi câte o observaţie privitoare la limba română (d. e. la cuvântul Deus)[1], cred că cercetarea din partea filologiei române a acestui dicţionar ar aduce ceva folos şi pentru ea.

Bitay Á.

Incă odată Minčol.

La cele privitoare la acest termen[2] mai adaog că el se află ca nume de munte şi în Nord-vestul judeţului Sáros. La poalele acestui Minčol se găseşte cetatea Tarkő care a jucat un rol însemnat în revoluţia ţărănească din 1514[3]. **Bitay Á.**

Date referitoare la chestiunea cuvântului „*vlach*".

Chestiunea aceasta are şi în literatura maghiară un loc însemnat, şi anume în legătură cu chestiunea daco-română.

L. Thallóczy a ţinut o prelegere despre cuvântul *vlach* în şedinţa din 12 Noem. 1901 a Academiei Maghiare, arătând că datele medievale numesc aşa un popor păstor din Bosnia.

Renumitul arheolog din Munkács, *T. Lehóczky*, publică, în revista „Ethnographia"[4], un articol mic, dar important, arătând

[1] Vorbeşte şi despre „Ţara Făgăraşului".

Szily Kálmán în *Nyelvtud.* Ért. XIII. köt. 8 szt. Ki volt Calepinus magyar tolmácsa? a crezut că tâlmaciul pentru partea maghiară a fost iezuitul Szántó István. In revista *Magyar Nyelv*, 1913 (Elnöki megnyitó beszéd) a revenit asupra acestei păreri şi a arătat că autorul maghiar este învăţatul Laskai.

[2] *Dacoromania* I, pp. 117–120 şi II, p. 683.

[3] Márki S, *Dósa György*, Budapest 1913, p. 326. Ar fi de cercetat arhiva acestei cetăţi, adică a familiei proprietare: Tharcsay (Tárczay), fiindcă cetatea aceasta era centrul unui domeniu întins de care se ţineau 26 de localităţi în Sáros şi 6 în Szepes. Márki *l. c.* După termenul de Minčol este de crezut că „Vlachii" documentelor maghiare şi polone au trecut pe aici în cursul cunoscutelor lor migraţiuni schiţate de Miklosich.

[4] Vol. XII, 1901, pp. 103–10

BDD-A14703 © 1922-1923 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:55:28